

ТРАКИТЕ В СОФИЯ И СОФИЙСКО

Траките — колко много загадъчна привлекателност крие все още това име. То е свързано дълбоко и здраво с миналото на българската земя. В гористите недра на Родопите е роден митът за Орфей, чиято музика завладява хора и животни. Названията на много наши реки, планини, местности се коренят в тракийския език. В музиката, в песните и танците на някои краища на страната ни се пазят прастари предславянски вероятно тракийски ритми. В много обичаи, особено в такива, които са свързани с пролетното пробуждане на природата, с възхвалата на всепобеждаващата сила на живота над смъртта се крият може би древни, изплували през хилядолетията идеи и представи.

Наистина тези преживелици на тракийската древност са трудно уловими, но равнините на България са осяени с гърбиците на тракийските надгробни могили, които крият данни за още много неизследвани страни на тракийския

бит и религия. Българските музеи са пълни с неоченими по своята научна и художествена стойност тракийски находки, между които има съкровища от световно значение като вълчитрънското, панагюрското, луковитското, летишкото. България е действително обетована земя за траколозите от цял свят. Тук изобилието на археологически материали, поставени във връзка с находки от по-ранните и от по-късните епохи, ще позволи да се решат много проблеми на тракийската древност.

И все пак засега науката не е дала ясен отговор на много въпроси, засягащи произхода, езика и културата на траките.

Между районите в нашата страна, в които тракийските паметници са сравнително слабо изследвани, спада и Софийско. Но през последните няколко години археологията даде отговор на въпроси от изключително голямо значение за старата история на нашата столица и на нейната околност. А и за в бъ-

През следващите две-три столетия писмените сведения споменават за преминаването през Софийско на различни племена — трибали, бастарни, келти. През този район твърде често се движат македонските владетели със своите армии.

В I век преди нашата ера, когато Македония вече отдавна била във властта на римляните, за пръв път като жители на Софийско се споменават сердите — племето, по чието име няколко века градът ще се нарича Сердика.

За целия този доримски период от историята на Софийско светлина хвърлят на пръв поглед невзрачни находки — късове от глинени съдове, дребни медни и бронзови предмети. Те показват, че през второто хилядолетие преди нашата ера, което съвпада с така наречената бронзова епоха, е вече населен центърът на днешна София — местата около минералния извор. През предходващата епоха, каменомедната, от която се откри селище на пл. „9-ти септември“, все още не може да се говори, каква е етническата принадлежност на населението. Но през последните години все по-убедително учените свързват бронзовата епоха в нашите земи с траките. Все още остава неясно, дали те са заселили тогава нашите земи или са автохтонно (местно) население, което се развива тук на място.

През следващото първо хилядолетие преди нашата ера, когато настъпва желязната епоха, присъствието на тракийско селище в центъра на София е засвидетелствувано с още по-красноречиви находки. Животът на селището е продължавал вероятно без прекъсване и

през първата половина на желязната епоха — така наречена халцата, и през втората — латенската. От халцата се намериха не само характерни керамични съдове, но и типични за тракийската култура медни накити. При строежа на хотел „Балкан“, на повече от 9 м под съвременното ниво и под римските пластове, се откриха останки от стени, които са засега единствените архитектурни следи от предримското тракийско селище



Керамичен съд от бронзовата епоха, намерен в центъра на София

През латенския период (втората половина на I хилядолетие преди нашата ера)

те съседни. При с. Челопечене преди няколко години се откри случайно един великолепен бронзов гръцки шлем от коринтски тип. Този шлем се датира в края на VI или в началото на V в, преди нашата ера и е принадлежал вероятно на някой тракийски вожд, а е произведен в гръцко оръжейно ателие.

На различни места в Софийско са намерени и монети на остров Тасос, на Херсонес и Парион, както и няколко находки от македонски монети от времето на Филип и Александър.

От многобройните следи от селища, крепости и некрополи на траките в Софийско засега е проучен само некрополът при с. Байлово, където са разкопани множество малки могилки. Тяхната височина не надминава 1 метър, а скромните предмети, поставени при изгорените останки на погребения, показват, че това е некропол на обикновено население, а не на знатни тракийци, на които се поставят скъпи дарове и се издигат големи надгробни могили.

В борбата за овладяването на Софийско от римляните местното тракийско население оказало продължителна и ожесточена съпротива. Римският полководец Марк Лициний Крас в 29 г. преди нашата ера прегазил със своите легиони плодородното Софийско поле. През I век преди нашата ера като жители на тези места за пръв път се споменават сърдите. Войските на Крас продължили на север. Но една година по-късно, когато се завръщали на юг, те заварили сърдите готови за отчаяна съпротива. Въпреки упорството, с което сърдите отстоявали свободата си, и тези земи били подчинени на властта на могъщата вече Римска империя. /Затух

Съществуват предположения от някои наши учени, че племето сърди не принадлежи към тракийската етническа общност и че сърдите са от келтски произ-

началото били навярно в подчинено положение спрямо завоевателите. Но те се запазили като етнически елемент, въпреки че вековете на римското владичество в нашите земи били и време на романизация на местното население. Латинският език и римската култура прониквали дълбоко сред него. В самата Сердика с течение на времето отделни тракийци заемали видни длъжности. Достигналите до нас надписи съобщават имената например на някой си Тарзас Стримоний, на жреца Авредий Дизас и др. И в града, и в околността му през римската епоха се почитало главното тракийско божество — конникът Херос.

Но в този космополитен град, какъвто бил Сердика през късната римска епоха, гдето живеели преселници от различни народности, от различни краища на огромната империя, простряла се върху три континента, навярно е било трудно да се опази самобитната тракийска култура. Може да се предполага, че тя се е съхранила по-скоро в малките планински и подпланински селища около Сердика.

За нас е особено важно да знаем, до каква степен тракийското население е надживяло епохата на римското владичество и се е съхранило до времето, когато в нашите земи се заселват славяни. На този въпрос е много трудно да се отговори, защото засега липсват достатъчно данни. Но тъкмо при разкопки в София, в местността Герена (сега кв. Стефан Караджа) се удаде да установим следи от едно местно население, което се е настило в развалините на изоставено римско имение. Неговите керамични съдове показват, че въпреки влиянието на високата римска материална култура, то е запазило някои самобитни черти, които рязко го отличават.

Това заварено местно население представлява всъщност тракийският суб-